

CSALÓKA DÉLIBÁB

Kanada újra „rekord-év” elé tekint. A hivatalos kimutatók szerint az ósvadonból rövid félszázad alatt modern agrárállammá fejlődött hatalmas Nyugat még soha nem várta akkora megmunkált területtel a csirázó magot, mint az idén. Keleten még a tél legnagyobb részén is folytak az építkezések és tavaszra állítólag egy nagy „boom”, új nekilendülés lesz észlelhető a legtöbb iparágban. A vasutigazgatóságok nemrég hozták nyilvánosságra a múlt év forgalmát és bevételeit feltüntetve jelenléteiket, amely meghaladja az összes eddigi vasúti rekordokat.

Megbízható források alapján kimutatható továbbá, hogy ha kevesebb is Kanada ló-, szarvasmarha- és sertésállománya, mint évekkkel ezelőtt: ezek értéke dollárokban kifejezve magasabb, tehát az ország vagyona több, mint eddig bármikor. Viszont óriási a gyarapodás a gépi felszerelésben s nemcsak új ekék vető és aratógépek, hanem drága traktorok és még költségesebb aratócséplők ezrei veszik fel a küzdelmet a bogárfeletek jelenvényel, milliárd és milliárd életerős maggal és ugyanígy szőke kalással.

Tehát a végén mégis arra a következtetésre kell jutnunk, hogy Kanada boldogulása a kalászbán van elrejtve. A kalászbán, melyet a gazda féltő szemmel simogat és, amely egy várakozással teli esztendő minden gondját és fáradtságát rejti magában. És miután főleg a gazda szükségleteinek fedezésére rendezkedett be a keletkanadai nagyipar is — csak természetesen, hogy egész Kanadára olyan nagyszámú nyugati termés, melynek sikerétől függ nemcsak a farmerek, a gazdasági munkások, a napszámosok, hanem még az ipari szakmunkások kenyere is.

A múlt gazdasági év azonban óriási tömegű gabona ellenére nem sokat jövedelmezett, főleg gyenge minőségű és a jó termésel dicsekedő két másik gabonaexport-állam Argentína és Ausztrália vetélykedése folytán. Kanada jelenlegi gazdasági helyzete tehát — ha aránytalanul biztatóbb is, mint például a háborút követő nehéz esztendőben — egyáltalán nem olyan kedvező, amint azt a „rekord-évről” szóló jelentések után elképzelné az ember. Igaz ugyan, hogy a modern technika tökéletes berendezésével Kanada 1928-ban olyat produkált, ami akár a tízévi előtti felszerelésekkel is lehetetlen lett volna hasonló körülmények között.

Igaz, hogy Kanada gazdag ország, különösen lakosságának számarányához viszonyítva. S valljuk be, fejlődési lehetőségek tényleg óriásiak, hiszen még millió és millió akér várja az ekét, rengeteg bánya a csákányt és még több fa a fejszét. Munkaalkalom és boldogulási lehetőség tehát előbb-utóbb lesz mindannak, aki nem válogató.

És ennél a pontnál — bár nem szeretnénk egyik honfitársunkat sem megsérteni — egy pillanatra meg kell állanunk. Tagadhatatlan, hogy az emberi természet mindig a könnyebb munka és a jobb megélhetési lehetőség felé törekszik, hiszen vannak közülünk igen sokan, akik ha az előbbi ok miatt nem is, az utóbbinak csábító szavára hagyták ott szülőföldjüket, hogy Kanadában nagyobb reménnyel kezdjék meg a létért való küzdelmet.

Azonban ha valahol, úgy itt Kanadában érvényes az a józan magyar észsel kigondolt mondás: „Jobb ma egy veréb, mint holnap egy tyúk.” S amikor a nap-nap után ezrével érkező német és skandináv újkanadásokat látjuk, szinte elszorul a szívrünk, amikor arra gondolunk, hogy míg ezek a tagbaszakadt marcona legények egytől-egyig tudják, hogy kanadai boldogul-

lásukat a préri földjéből kell kiszántaniok — addig még mindig akadnak százan és százan magyarok, akik a városok uccáin ödöngve lesik a ropegóra sült galambok megérkezését ipari vagy napszámosmunka alakjában.

A magyar faj ereiben ezer év őstermelési tapasztalata csorog s éppen ezért sohasem féltettük honfitársaink kenyerét az angol bányászok tömeges importálásától. De a hosszú imigráns-vonatokon érkező viking elszántság és német alaposág katasztrofális lehet a magyarságra — hacsak idejében el nem foglalja helyét nyugatkanadai gazdaságaiban. Mi lesz velünk, ha mások elfoglalják előlünk a biztosat — ha talán kevesebb is — míg mi a bizonytalanságért várakozunk?

— Könnyen beszél az ur az íróasztal mellől — mondják erre néhányan. Igazuk is volna, ha mi csak vizet prédikálnánk — anélkül, hogy tudnánk miről is van tulajdonképpen szó. De miután a Kanadai Magyar Ujság alkalmazottai között nincs egyetlen egy sem, aki nem verejtékezett hosszú éveken keresztül Nyugatkanada farmjain — bátran és őszintén megmondhatjuk a habozóknak, kételkedőknek és sült galambvároknak: hatalmas, gazdag ország ez a mi új hazánk, mely eltart mindenkit, akit befogadott. De jaj annak, aki még mielőtt megmelegedett volna fészkében, még mielőtt megtanulta volna a nyelvet, szokásokat és még mielőtt szántott, vetett és az augusztusi életfagyasztó éjjelen vért izzadt volna — máris aratni akar!

Kanada a fejlődés, boldogulás birodalma, de a sültgalambvároknak csupán csalóka délibáb.

JEGYZETEK KANADA HŐSKORABÓL

HOGYAN KERÜLT ANGOL KÉZRE A „KUNYHÓK ORSZAGA”

A búzától arany színű Kanada régmúlt nyomor emlékét hordja nevében. Ke-na-tha vagy Kan-na-tha ósrégi indián szó s az írókézek nyelvén több egymás mellett épített sátrat, kunyhót jelent. „Az erdők leánya és a szántóföldek anyja”, Kanada 1594-ben, mikor a franciák birtokba vették, haragos indián törzsek zord szállása volt. Süvítő nyomor jaggatt az erdőkhöz, a mezőség még nem várta a bevándorlókat még leselkedett rájuk.

A normann földművelők, kik akkor megvetették lábukat a francia telepeken, máig ott élnek. Ó-francia templomaik roskadozva őrzik a Forradalomnál korábbi francia nyelv darabocskáit, de tömör emléket. Még úgy énekelnek, mint a normann falvak Voltaire előtt s az öreg asszonyok is úgy kötik ősz fejükkre a keszkenőt. Am 1759 óta Kanada angol hódoltság s ma angol Dominion, országgyűlésnek és igazgatásának angol nyelv van és a gazdag búzaföld és papirtermelő őserdei ékkövet alkotnak az angolszász faj kincses házában. Mig Keletkanada megtudta őrizni francia jellegét, nyugaton már csak a városok neve emlegeti a régi francia urakat s St. Brieux-nek, Montmartrenek Lac la Bichenek, Portage la Prairie, St. Bonifacien, Beauséjour, Dauphinnek hívják ma is a kanadai Szolnokot, a kanadai Szentest, ahol a Marquis-buza nekigyűrűzők a világ piacnak.

FRANCIAORSZÁG NEM BIZOTT A FAGYOS HÓMEZŐK JÖVŐJÉBEN

Hogyan vesztette el Franciaország ezt a tengerentúli Tiszamelléket, amely százszor akkora mint Csonka-Magyarország s amely a franciák kenyerét és népszámát azóta megkészszerelte volna.

A franciák azért vesztették el Kanadát, mert nem volt elég hi-

tük hozzá. Ennek a kishitűségnek a történetét írta most meg két vastag kötetben: The rise and fall of New-France (Uj-Franciaország születése és bukása) címmel George Wrong professzor.

Tegyünk úgy, mintha történelmet olvasnánk...

... A végén már csak száz-ezer kanadai állja a harcot a brit tulerővel, amely mögött két millió ujjongó gyarmatos várakozik. Cartier, Champlain, La Salle, Frontenac, az Atlanti Óceán felé néz, amely cserben hagyta őket. Marquis de Montcalm, a nagy gentleman és nagy katona talán jól is járt, hogy győlyöt kapott a szívébe s csak sejtette, meg sohasem tudta az óhaza hűtlenségét.

A NORMANN TELEPESEK ELKESEREDETT HARCA AZ INDIANOKKAL

Szigoru telek fújják be a kanadai kurucok lányomait. Amikor a kivándorolt munkás végre rászegeli a röszetét irtványi kunyhójára, egy-egy írókéz horda csap telepére s rágyújtja az erdőt s a telepet oly kínzókkal gyötöri, hogy a halál megváltásszámba megy.

Am a normandi faj, melynek szíve az óceán sójától kemény, csak az irtványt adja fel nem Kanadát. A rengetegbe vájja be magát s mintha új bölénye támadt fel volna az ósvadonnak, úgy csörtet az élet tuskóin s a halál bozótján: él gyökéren, vájja az édesedő kérget, a hőmezők pulha prémeit vadássza, megtanulja az írókézek harcmódorát s erdei nyila úgy süvit már, mint a vadaké...

Hanem egyszerre nagyot bicaklik a normann kopocság s a nehéz kalandor zokogva huzódik be a mell fölé. Nem jön hír hazulról. Ha mégis jön, az a hír is kelekótya és szórakozott.

Franciaország megfeledkezett kanadai pionírjairól. A Kanadában szakadt norman, mintha áthallotta volna az óceánon Voltaire káromását:

— Erdemes is háborút viselnünk azért a néhány hold hómezőért!

AMIKOR FRANCIA-KANADA FELSZERELÉSÉT ELMULASZTJAK TRIANONBAN

Wrong professzor azt mondja hogy a franciák akkor vesztették el Quebec-et, amikor Kanadában megtudták, hogy Madame de Pompadour megint urnője Franciaországnak s hogy a marlyi kéjjal árából talpra lehetett volna állítani a kanadai franciákat. Ha akkor Marly építése helyett munióit és mundért küldenek a kanadai telepeseknek, ma francia magtárakba hőmpölyögne a buzák királya, a Number one Northern.

De Franciaország akkor nem ért rá Kanadára. Ha olykor megemlítette valaki a telepesek nehézségeit, a versaillesi szalón unatkozva kérdezte ennek az egész vállalkozásnak értelmét s gunyosan biztatták a kandalló tüzét a kanadai fával, amelyet Kanadából fognak hazafuvarozni az óceánon. Sem aranyezőt sem trópusi fűszereket nem l-gért a Kunyhók országa s nem látszott valószínűnek, hogy ezek a normann favágók valaha is da maszt vitorlákkal, selyemruhás tengerészekkel és arany árbo-cokkal térjenek meg az óhazát kikötőbe, mint Cavendish, mikor a Themse boldog partján ki-kötött. Mig a hattunyaku királyné Trianonban falut épített magának. A Végzet francia keze mintha akarattal zörgette volna az eseményeket, hogy Franciaország észrevegye, megálmódja, mit készül veszíteni, mikor a kanadai telepeseket sorukra bizza. 1750 körül a francia parlament megunt a kecses bókorról folytatott vitákat és egyszerre a gabonáról kezd beszélni...

És abban az időben a britek felülmúlták a számító és vetélkedő Párist. Valamiben amit Kanada miniszterelnöke a minap látomásnak nevezett. Ezeknek a briteknek, hitük volt a néhány hold hómezőhöz. A trianoni királyi nyaraló lantalaku tisztafal-

bol, de mégis inkább maga ada golta, nehogy odaát Csikyék-nél kibeszélje, ha keveset kap. Ezért adott a levesbe is száraz-láb helyett nyakat, meg zuzát, amit maga is szeretett. Kivétel a sütfőből a tyukot s a fél mel lehusát leszelte a szerelőnek. Rősejbnit is hozzá s a salátás tálból jókora fejet emelt ki. Ne mondhasa, hogy zsurigon mérte, ha már így alkudott.

— Ejnye, de régen ettem ilyen finom levest — s hogy el ne árulja magát, sietve hozzátette — a mult héten Náday uréknál dolgoztam, ott adtak ilyen jót. Szerette volna mondani, hogy nem kér egyebet, de az asszony maga sürgölődött s mire észrevette, már előtte puposodott az étel. Hozzálatott.

— Meginna egy pohár bort is, ugy-e? — kérdezte Pethóné s már küldte is a lányt: — Hozza csak be a kamrából azt a bottott üveget.

— Megköszönöm, ha adni tet-szik. Az ilyen finom pecsenyére jól fog esni. Ne gondolja az a tyuk, hogy kutya kapta be.

Pethóné a tejszínes tortát is jószívvel vágta: — No még ezt a kis gyümölcsöt tegye a zsebébe. Jó lesz az utra.

Pista alaposan belakott. Jó esett, hogy az asszony tett mindent eléje, mulattott a konyha-kosztoláson, meg is feledkezett mindent adjon még, szeretett a másik ebédről.

A SZERELŐ

IRTA: BECZÁSSY JUDIT

Csiky direktor az este későig dolgozott, bent kellett aludnia a városban. Korán talpon volt. Sajnálta elveszíteni a szép vasárnap reggelt. Máskor ilyenkor a kertek járja, a gyümölcsfákat figyeli, virágokat öntöz. Szereti a permetező viz hűsét s a tiszta ázott levelek zöldje üdíti. Ma erről lelkészik. De ha igyekezik, eléri a kilencórás vonatot és kiér a forróság előtt.

Eztán észbe jutott, hogy Pista is meg van hiva. Itt lakik a közelben, ha idejében felkölti, még együtt mehetnek.

Pista megőrült az utitársnak, de aggodalmaskodott:

— Nem lesz, kérlek alássan, tulságosan jókor? Mit szól a feleséged, ha ilyen korán állítok be?

— Avval ne legyen gondod. Ha kibömbök a szobából, kimegyünk a kertbe.

Csikyné már jóideje idegesen lesett ki az utra. Jött, ment a házban s a villanyt csavargatta. Nem ég. Estére sötétségben maradnak, mit csinál a vendégekkel? Gyertya mellett vacsorázni még csak lehet, de a tálalás, a felszolgálás... bosszantó...

Szép arcára haragos felhők gyűltek. Ez a Bandi is... Már telefonált be a lakásba és nem felelt senki. Lehetséges, hogy nem aludt otthon? ... Szombat este volt, lehet, hogy mulatni mentek... s neki panaszkodik,

hogy sok a munka... még hozzá e nyugtalanság is. Ha Bandit fel tudta volna hívni, megmondhatta volna neki, hogy hozzon ki egy szerelőt. De ha ezek mulattak, dél lesz, mire fölébred, az ebéd elromlik, mire kiér s a vendégek is, akik pontossáknak lesznek, órára maradnak.

Bosszantó, igazán, hogyan el tud romolni egy nap és éppen a vasárnap, amikor olyan jó végre együtt lenni...

Nyugtalan pillantása, ahogy újból végigfutott a villasoron, két sétálón akadt meg. Friss, fehér nadrág, kézben lengő puha-kalap, könnyed, pihent léptek... hiszen ez Bandi s ha nem téved Pista!... Akkor hát nem mulattak... Azért nem jöhetett a telefonhoz, mert már otthon sem volt! — egyszerre felére csökkent bánata. Futva ment eléjük a rácsokkapuig:

— Csakhogymegjött drágám Képzeld a villanyt! Tegnap este kialudt.

— Hála Istennek, — nevetett Pista — legalább nem kapok ki, hogy ilyen korán jöttem. Mindjárt utána nézek.

— Maga? — derült föl Csiky né arca — jaj, de, jó, hogy mérnök! — És tévován tette hozzá — de ebben a ruhában?

Pista végignézett vasárnapi díszén és belátta, hogy ebben csakugyan nem mászkálhat létrán.

— Bandi csak tud adni valamit viseltest?

— Hogyne tudnék pajtás.

Gyere csak a szobámba, a kerteszkedő ruhámért nem lesz kár Csak gyere!

Pista kibújt a porcellán nadrágból, selyem ingének manzsettáját feltúrta, a gallért is letette s felhuzta Bandi sárga vászonszallóját. A kabátot végig begombolta, hogy be ne piszkítsa magát.

— Na nézzünk az után, amitől élünk, — mondta vidáman és megindult a konyha felé — hol az a létra?

Pista mászkált le-föl, cipelte a létrát ki-be, zsinórt faragott, csavart, szedegette zsebéből a háziszerszámokat s csuszattatta vissza, szájában szögek, vállán drótok, markában szigetelő s falábazott a létrán ide-oda, mint egy igazi szerelő.

A háztól le a konyháig fák között húzódtak a vezetékek, itt volt a hiba. Hamar helyre hozta.

— Tessék kipróbálni minden lámpát, ég-e? — kiabált le a magasból.

— Milyen jó, hogy korán jött Pista — hálálkodott Csikyné. — De most már jöjjön be mosakodni. Ráfér.

— Pista, vállán a létrával a konyha felé tartott, mikor a szomszéd kerítés fölől egy üde hang csendült:

— Halló, kérem, jöjjön át hozzam is. Nálam sem ég.

Virágos pongyolában fiatal asszony állt a bokrok között. Pistát mulattatta, hogy szerelőnek nézi:

— Átmehtek kérem, itt éppen végeztem.

— Akkor biztosan jön, ugye? — megfordult és szép, nyulánk alakja ellépkedett a villa felé.

— Kik laknak itt maguk mellett? — kérdezte Csikyné.

— Mellettünk? Pethóné. A szép özvegy. Miért kérli Pista, talán látta már?

— Nemcsak láttam, már munkát is adott. Rámparancsolt, hogy javítsam ki nála is a villanyt. Most odamegyek.

— Nagy kópé maga, Pista! — csillogott a szeme a jókedvtől. — De el ne árulja ám magát odaát, szeretném kiélvezni a meglepetést, ha délután itt a szelével találkozik.

Pista itt már lassabban jött a baj nyomára. Nem sietett. Pethóné nem ment ki a szobából, nem merte magára hagyni. Idegen munkás, sosem lehet tudni, alkalom szüli a tolvajt...

— Maga nem idevaló, ugye? — kérdezte, hogy mondjon valamit.

— Pesti vagyok kérem. Is-ten mentsem munkásnak ilyen kis helyen élni.

— Házas? — Minek az? Nem szegény embernek való.

— Pedig maga biztosan jól keres.

— Hát keresek, keresek, nem mondom. Pláne, ha ilyen jó vasárnap adódik. Egész héten ugyanis a gazdámnak dolgozom, az az anyém, amit ilyenkor elcsipek.

— Aztán mibe fog ez kerülni? — Nem lesz sok. Tíz pengő az egész.

— Nem sok? Hogy mondhat ilyent. Egy félóra munkáért?

— Félóra... de tessék csak számításba venni, hogy Pestről jöttem ki és oda a szabadnapom. Mire beérek, már hova mehetnék? A pajtásaim kirándultak, mit csinálók egyedül? Meg az utiköltség ide, oda. Az igazgató uréknál fele munkám sem volt, mégis ebédet is kapok.

— Legyen nyolc és adok ebédet. Legföljebb az igazgató urékét elviszi magával holnapra.

— Igaz, holnap sem árt a jó falat. Hát nem bánom, legyen nyolc.

Pista befejezte a dólját, szappant kért s a konyhában, a csap alatt mosni kezdte a kezét. Ő nem gondolta komolyan az ebédet, de mikor Pethóné megmerítette a kanalat a fazékban s a jó tyukleves illata megcsapta az orrát, a sok mászkálástól föléb-resztett éhség követelőzni kezdett. Reggel óta nem evett. S korán reggelizett. Odaát ki tudja, mikorra tálnak? Egy tányér levessel még nem rontja el étvágyát, attól még ebédelhet. Már a hecc kedvéért is vállalta.

Pethóné jó teli mérte, csordulóra a tányért s odatette elé a konyhaasztal sarkára:

— Fogja csak azt a székét s lússon hozzá nyugodtan. — Szólni akart a lánynak, hogy mi mindent adjon még, szeretett a másik ebédről.